

I.

Fundatio Monasterii

ALBÆ DOMINORUM,
Immunitasque eidem concessa
à BERCHTHOLDO Domino
de Eberstein.

A.C. 1148.

NOS OTTO Senior. Dominus
in Eberstein, per presens scriptum notum
fieri volumus universis. Quod vidimus
privilegium. Progenitoris nostri Berchtoldi quon-
dam Domini de Eberstein, bonæ memoriæ, conces-
sum sive datum Cenobio de Alba Spirensis Diocæ-
sis, Cisterciensis Ordinis, super libertate & donatio-
ne bonorum in Otterswylre, & quorundam homi-
num, cum quibus Ipsum Cenobium tempore funda-
tionis fuit ab ipso dotatum. Cum aliis bonis univer-
sis in ipso privilegio conscriptis, ipsumque Privilegi-
um invenimus cum sigillo autentico integrum & le-
gale, nec in parte aliqua viciosum, ejusque tenorem
pleno intellectu recollegimus in hæc verba.

Q. 2 In.

Berchtoldus Dominus de Eberstein, ejusque Coniunx Utraque, fundando Monasterium Albæ Dominorum, Deum sibi heredem facere cupiverunt.

Monasterium hocce fundatum est, ex antiquo Cisterciensium instituto omnino liberum.

Alba Dominorum in spiritualibus tanquam filia, Domui de Novo Castro (Newburg) est subiecta.

Enumeratio bonorum, quæ huic Monasterio, in primâ Fundatione fuerit collata.

Hæc Collatio facta fuit, eodem cum jure & libertate, sicuti ea bona Fundator antea possidebat.

In Nomine Domini amen. Nos BERCHTOLDUS Dominus de Eberstein (a) accedente consilio & consensu dilectæ Coniugis nostræ Utræ & hæredum nostrorum, instinctu Divino, Deum nobis hæredem facere cupientes, Monasterium in Albæ Cisterciensis Ordinis, Spirensis Diocesis. In remedium animæ nostræ, & animarum Coniugis, & hæredum prædictorum Fundavimus & Dotavimus cum bonis infra scriptis. Sub eodem Jure & libertate, secundum quod loca pia & Deo dicata prædicti Ordinis fundari & dotari consueverunt (b) debite ex antiquo. Venerabili Domino Günthero Episcopo, & Capitulo Spirensis Ecclesiæ prebentibus super hoc consilium, beneplacitum & consensum. Præsente etiam tunc Berchtoldo Abbate novi castri, Cisterciensis Ordinis, Argentinensis Diocesis. De cuius consilio tanquam patris spiritualis dicta fundatio est inchoata, & ipsum Monasterium incorporatum Ordini memorato, & tanquam filia Domui de Novo Castro subiectum, secundum statuta Ordinis prælibati. Sunt autem hæc bona quæ contulimus ipsi clauistro, quod fundavimus, videlicet bona nostra in Otters Wylre, cum suis pertinentiis, universis, hominibus, agris, pratis, pascuis, silvis, aquis, & aliis almeindis. (c) Cum eodem Jure, honore, utilitate, & libertate, sicut ad nos hæctenus pertinebant. (d) Item contulimus clauistro in Alba memorato, ad usus fratrum ibidem in perpetuum degentium, Montes, valles, sylvas cum pertinentiis, universis, pascuis, pratis, agris, cultis, & incultis, aquis & aquarum decursibus, Boscho / & plano, vijs, & in-

& in vijs, itibus, & reditibus, utilitatibus cunctis
 quæ sitis & inque sitis, videlicet *gesuechet vnd ohngesue-*
chet. sine qualibet exceptione vel contradictione
 cuiuscunque, cum omni jure & libertate, sicut ad
 nos hæcenus pertinebant, (e) circa ipsum Mona-
 sterium, dextrorsum, sinistrorsum, retrorsum & an-
 trorsum sita, (f) secundum terminos subnotatos.
 In primis ad Austrum sicce meridiem inchoantes,
 Primum terminum posuimus Montem, qui est su-
 per vallem que dicitur Alberal, & ubi fluvius Albe
 oritur, ab ea videlicet parte montis, ubi Nix liquef-
 cendo versus prædictum fontem descendit ad yma.
 Et sic terminus dicti fluvij Albe pertingit in Rinnt-
 bach. Ibiq; ad levam se retroflectens, per ascensum
 Rintbach tendit versus occidentem ad eum locum
 ubi confluunt Wydelbach & Rinntbach, Item ulte-
 ri9 fluvium Rinntbach ascendendo, ad clivosa montis
 sibi à sinistris adiacentis, cacumina pertingit, & par-
 tem ipsius montis prædicti Monasterij usibus tradi-
 mus, ab ea parte, ubi nix liquefacta dilabitur ad yma.
 Item ductu Rintbach Zv verebronnen pertingit, nec
 dum quoq; ripam fluvij deserens, sed fluvio consum-
 mato transcendens montis Rinntberg celsitudinem,
 per cuius etiam se longitudinem extendit, Item ibi
 retrorsum parumper se inflectens super clivum Mi-
 chelbach pertingit; Deinde verò planè ultra super-
 cilium montis qui dicitur Ameizenberg in conval-
 lem venit; ubi secundum quod à superiori parte per
 medium convallis iam dicti Montis, & alterius mon-
 tis, qui dicitur Machelberg rivulus confluit, & de-
 scendit, inferius se in Mosalbam inclinat. Ab hinc

Monasterium
 Albe Domino
 rum, omni ex
 parte ambitur
 territorio Eber-
 steinensi,

Monasterium
 hoc à fluvio Al-
 be nomen est
 sortitum.

Q 3. autem

autem per Montem Mittelberg reducitur recta linea & deflectitur ad quendam locum, qui dicitur Smitta. de quo loco per descensum ipsius montis flumine Alba transito in Multenthal se porrigit. Rursum per medium vallis prædictæ ascendens pertingit ad fontem Rotensol. Item abhinc se extendit ad fontem Dobell versus Orientem. A quo fonte transenso monte, venit ad fluvium Mannenbach, iuxta cuius decursum fluvij venit ad flumen, qui dicitur Yach, per cuius fluvij ascensum pertingit ad montem Weckersberg, cuius etiam montis medietatem prædicti Monasterii usibus adaptamus, ab ea parte, ubi aqua vel nix dilabitur ad yma. Item ulterius à Weckersberg pertingens per planitiem montis Grüntberg cacumine primo positi montis super Albenthal attingit, & sic ante notatus terminus finitur, distinctus limitibus metarum, quibus claustrum cingitur. Item contulimus Monasterio prelibato villam nostram Dobell, cum universis suis pertinentijs, sub hac forma videlicet, Quod si Eberhardus de Strubenhart fidelis (g) noster, qui eandem villam à nobis tenet in fœdo, (h) & debitè recognoscit, vel sui hæredes in posterum cefferint vel decefferint, sine hæredibus masculis, ex tunc ipsa villa cum suis pertinentijs vacare debeat claustrum dicto perpetuo possidenda, pacificè & quiete, omni contradictione in posterum quiescente. Item eodem Jure & conditione consimili ipsi Monasterio Bona nostra circa OttersWylre, que milites Rudolphus & Hainricus ibidem à nobis tenent in fœdo, Ipsis defunctis vel suis hæredibus, ritè damus. Item
in fa.

in favorem & gratiam quam nos & nostra posteritas habere debemus ad Cœnobium præfatum, volumus & statuim⁹, ut si quas res conquiesierint ratione donationis, Emptionis vel Concambii, (i) à nostris successoribus, Vasallis, Ministerialibus, Mancipijs seu propriis hominibus, (k) obtinere liceat fratribus ibidem Deo fervientibus, sicut per manum nostram, sicut & præscripta liberaliter sunt collata, & eodem iure & libertate vel utilitate in perpetuum valeant possidere. (l) Nulli ergo hæredum aut successorum nostrorum, vel quorumcunq̃ue hominum liceat hanc Concessionis, Donationis, & Libertatis nostræ paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Alioquin indignationem omnipotentis Dei, et gloriosæ Virginis matris eiusdem et nostram sentiat incurrisse. In cuius facti memoriam et robur perpetuo valiturum, præsens scriptum sigillo nostro sepedicto Monasterio dedimus communitum. Acta sunt hæc Anno Incarnationis Domini Millesimo, Centesimo, Quadragesimo Octavo. Indictione Prima. Eugenio quoq̃; sedi, Apostolice dignitatis presidente. Cunrado verò Romani Imperij sublimitatis gubernacula regente, Gunthero autem prædicto Spirensis Ecclesiæ regimina providente. Quorum etiam protectioni Cœnobium pretaxatum duximus in omnibus fideliter committendum. (m) Testes H. Marchio de Baden. H. Palatinus de Tüwingen. C. Comes de Calwe. E. de Strubenhart. R. et H. de Otterswylre. L. de Buhell. H. de Mersche. B. de Malsch fideles nostri, et alii quamplures valeant in æternum, amen.

Nos

Pari libertatis jure gaudent bona, etiã post fundationem, huic Monasterio collata, & in Comitatu Ebersteinensi sita.

Execratio Successorum, aliorumq̃; qui pii hujus Fundatoris intentionem infringere conantur.

Cœnobium Albenense Protectioni Apostolice Sedis, Romani item Imperii ac Ecclesiæ Spirensis in omnibus fideliter committitur.

Confirmatio
huius fundatio-
nis per funda-
toris filium.

Nos itaq; Otto senior Dominus de Eberstein nomine nostro et filiorum nostrorum, Ottonis, Wolframi, Hainrici, et aliorum heredum nostrorum omnium, siue cohæredum dictam donationem, tam Libertatis, quam bonorum predictorum, utpotè rite factam, ratam habentes et gratam, auctoritate presentium renovamus, et sigilli nostri appensione fideliter confirmamus. Volentes ut nullus sit, qui dictum Cœnobium in personis, seu libertate, vel etiam bonis suis cunctis molestare aliquatenus debeat atq; gravare.

Qui vero contra hæc fecerit Omnipotentis Dei indignationem & plagam se non ambigat incursum. Datum apud Albam Monasterium prelibatum: Anno Domini Millesimo Ducentesimo, septuagesimo. Indictione Tredecima, In parasceve Domini, in Capitulo Monachorum, consentiente filio nostro Ottone, et Testibus subscriptis, præsentibus Domino Cunrado Abbate. Fratrem C. Priorem sepedicti Cœnobij, Domino H. Plebano in Gosspazheim Notario nostro, Domino H. de Simesheim milite fideli nostro.

NOTATIONES.

Fundationi
Monasteriũ
Albæ Domino
rum, & Domi-
narum occasio-
nem dedit mi-
raculosa quæ-
dam apparitio

(a) Privilegium hocce, extat quoq; apud Crusium, *Suevic. annal. l. 10. p. 2. cap. 8.* De occasione autem fundationis hujus, ut & Monasterii albæ Dominarum, talem historiã Crusius *annal. Suevicor. l. 9. part. 2. cap. 17.* refert; quæ quoque in antiquis monumentis, amborum illorum monasteriorum invenitur.

Venie-

Veniebat Albertus Baro Zimbrensis, sapius ad Ducem Sueviæ Fridericum, dominum suum; quoniam apud eum educatus, & semper gratiofus erat. Quodam tempore, cum rursus apud eum esset; Princeps hic, cum suis Comitibus & Baronibus (sat magno numero in aula ejus versantibus) animi causâ exspatiabatur. Equitabant ad comitem Erchingerum Mogenheimum, in arcem Mogenheimum, in Zabergæa sitam: ad quem ipse antea quoq; itaverat; quod is esset vir hilaribus moribus, venandi studiosus, honestisq; studiis deditus. Uxorem habebat, Comitem Tubingensem, Mariam nomine: ex qua duas filias, nullum filium, susceperat, nec alius restabat hujus familiæ Comes.

Erat in nemore magno, & amæno, arci vicino, Strombergio dicto, jam olim cervus spectatæ magnitudinis, nec unquam à venatoribus, ac ministris, capi potuerat. Hic cum Dux Fridericus adesset, rursus fuit conspectus, omnium cum gaudio, præsertim Erchingeri, Exiverunt ergò magno numero parati. Forte fortunà tunc ille Heros Zimmerensis, Albertus, in diverso loco hujus sylvæ equitans, vidit magnum pulchrumq; cervum, qualem unquam antea viderat. Itaque persecutus est eum per sylvam longè, donec è conspectu ejus evaderet: nec, quo evasisset, scivit. Obviam fit ei vir horribilis forma; quo viso, Albertus, vir alioqui magnanimus, supra modum perterritus fuit: ac signo crucis se munivit adversus astantem. Qui comitem jussit metum deponere. Se divinitus adesse, ut quiddam ei revelaret. ipsum debere sequi, se ei mira ostensurum, quæ antea non viderit: idque sine ullo ejus periculo facturum. Annuit Comes. Alter præcedebat. Sylvâ egressi sunt; Albertusque sibi visus est videre pulcherrima prata, & regionem peramœnam: nec non arcem, turribus multis, aliisq; ornamentis, magnificam, & conspicuam, qualem per omnem vitam non viderat. Cùm ad arcem accessissent, multi eis obviam facti sunt, ut ministri: taciti omnes, equum ab eo accipientes. Qui ipsum adduxerat, dicebat: eum non debere mirari illorum silentium; nec cum eis loqui, sed secum, & facere, quæ ipse juberet. Intrarunt arcem; ductus fuit in Aulam amplam, & pulchram: ubi Princeps qui-

R dam,

dam, cum familiaribus suis, ad mensam sedebat. Assurrexerunt Alberto cuncti: capitum inclinatione honorârunt. Tum resederunt, tanquàm comederent, & biberent. Stabat Albertus cum gladio in manu sua: nec eum ullo modo dimittere volebat. Considerat argentea miri artificii vasa; videbat cibos auferri, & alia: sed omnia silentio, magnâ cum admiratione suâ. Cùm omnia contemplatus esset satis diu (Domino, & Aulicis, pro se quoque vescentibus, nec quoquam ipsum curante) ille, qui eum adduxerat, iussit; ut reverentiam Domino & familiæ, inflectendo se, exhiberet. Se enim rursus ipsum hinc educturum. Quo factò: cum Dominus & sui, vicissim caput erga eum, consurgentes, inclinassent, sicuti initio: ipsum rursus portâ eduxit. Ibi, qui equum ejus antea tenuerant, ei reddiderunt: silentio eum illi imponentes, & in arcem revertentes. Tunc accinxit rursus gladium: & à fodale illo, per viam priorem reductus ad sylvam Strembergiam fuit: quem & admirabundus, de illa arce, cæterisque rebus, interrogavit. Respondit ei spiritus ille: Dominus, quem vidisti, fuit pater tuus, Fridericus à Zimbern, vir pius: qui multum contra Infideles pugnavit. Ego autem & cæteri, quos vidisti fuimus in vita nostra ministri ejus: patimurque diras pœnas, & ineffabiles.

Non licet subditis aliquid injustè adimere, & ejus subsidio etiam infideles oppugnare.

Quando enim ille vivebat: injustis exactionibus subditos suos pressit; quibus pecuniis in militiâ contra Infideles usus est. Nos autem omnes, ad illud ei consilio & auxilio adfuiimus: ac propter iniquitatem hanc dârter plectimur, quoad Deo videbitur. Hæc tibi revelata sunt propter merita tua: ut hoc & alia peccata caveas, vitamque tuam corrigas. Ego quidem à te discedere cogor. En via, qua per nemus ad priorem locum redêas. Sed potes tamen ante reverti: ut videas prioris felicitatis, ad arumnas conversionem. His dictis evanuit. Comes Albertus convertit se ad priorem arcem. Ecce autem omnia in ignem, putensque sulfur ac picera, conversa. Audiebat quoque vociferationes, & lamentationes miserandas.

Tunc

*Tunc verò hic Heros, aspectu obmutuit amens:
Arrectaq; horrore, comæ: & vox faucibus hæsit.*

Brevi tamen priorem viam regressus: ad Ducem Fridericum, & Comitem Erckingerum rediit. A quibus non potuit mox agnosci: crinibus & barba ipsius, etiam non perinde ætate senis, planè albis factis. Undè vehementer admirati sunt: sed multò magis quando eis totam historiam (de cervo, de spiritu, de arce) exposuit. Perterriti quoque, tristes Mogenheimum redierunt. Magnis hinc precibus contendebat Albertus ab Erckingero, sibi potestatem daret, in ipsius territorio, quo loco hæc sibi accidissent, Ecclesiam ædificandi. Concessit benignè, non modo Erckinger, sed ejus etiam uxor: consiliumque suum, & auxilium adpromiserunt: ut eo in loco cœnobium fœminarum conderetur, in quo Deus p̄perpetuo honoraretur. Astipulatus est non minus Dux Sueviæ Fridericus: ut illud primo quoque tempore extrueretur. Se opem, & subsidium eò collaturum. Quod & fideliter fecit: decumis & aliis rebus eò collatis. Ita Monasterium, ultra arcem Mogenheimiam ædificatum fuit. (non est adjunctum huic nomen, nescio quodnam sit.) Nam illud quod paulo post Dominarum Alba nuncupatur, diversum ab illo apparet. Contigisse dicitur hæc historia anno Domini 1134. imperante Cæsare Lothario II. Legerunt eam in vetusto libro, Cunradus de Mospach eques, Landgravii Wilhelmi magnus Curia Magister, & alii. Illo tempore Berchtoldus, Comes Eberstainius vixit: qui à juventute sua, apud Sueviæ Ducem educatus fuit: præsens tunc Mogenheimi, quando Comiti Alberto ista acciderunt. Quare & ipse cœnobium Sanctimonialium fundavit, *FrawenAlb* (Dominarum Alba) nominatum. At etiam *HerrenAlb* (Dominorum Alba) ab Eberstainio Berchtoldo principium sumpsit: de quo, suo tempore.

(b) Quæ & qualis sit libertas, secundùm quam Sancti Ordinis Cisterciensis monasteria, singulariter fundari consueverunt, indicat Martinus Magerus à *Schönberg* / in tractatu de *Advocatia armata*, cap. 1. num. 31. sic scribens. Si ipsam laudatissimam Ordinis Cisterciensis, primariam in propagandis domibus

Sancti Cisterciensis Ordinis Monasteria, ex primo instituto, ratione spiritualis juris

R 2 ratio

jurisdictionis,
soli Pontifici
Maximo, quo-
ad temporalia
verò, nemini
nisi Imperato-
ri immediatè
sunt subjecta.

rationem attendamus, ejusdem institutio & norma præcisè requirit; ut fundanda & exstruenda monasteria, inprimis ab omni seculari dominio, & Episcopali etiam Jurisdictione, prorsus eximantur, & in spiritualibus, sub solius Generalis Ordinis, & summi Pontificis obedientiâ, in secularibus verò, sub solius Imperatoris, vel regis Romani tutelâ, existant. Id quod ibidem, per illationem multorum privilegiorum, prædicti Ordinis Monasteriis specialiter concessorum, confirmatur. Et illud itidem in *der Sallmanstweilischen* nothwendigen Erinnerung über den Graff. Heylgenbergischen genandten kurgegründten Gegenbericht in Deductione der vierren Hauptfrag/ adhuc latius illustratur.

Ac secundùm hanc Immunitatem, originariè quoque alia Monasteria, in, & circa Ducatum Wirtembergicum condita sunt; ut, Deo dante, infra videbitur.

Almänden.

(c) Hodie Almänden, quasi aller Männer commune pascuum, aut pratum. Hinc etiam Alemanni dicti fuerunt, quasi populus collectivus, qui dominatui Romano, acriter resistit. *Agathias*: Alemanni populus sunt, ex multis gentibus confluxus, idque eorum indicat nomen.

Honor, Ehr/
pro jurisdic-
tionc.

(d) (e) Cùm illustris Dominus Fundator, bona huic Monasterio collata, cum eodem Jure, Honore (hoc est *Herligkeit*) & omnimoda Jurisdictione. (*Speidel in notabilibus. Besold. in thesauro Pract. verbo Ehr*) utilitate, & libertate, sicut ad illum pertinebant, tradiderit; Fundator autem ille, Imperio Romano immediatè subjectus erat: sicut adhuc hodiè, ejus illustres Posterì, inter Status Imperii recensentur. Exindè sequitur, sæpe dictum Monasterium Albæ Dominorum, cum omnibus suis bonis, per hanc abdicationem à Fundatore, nullo reservato jure factam, omnimodam pariter immunitatem acquisivisse. Quæ certè primogenia Libertas, aded fortis taleque substruit fundamentum assertæ hujus Monasterii Libertatis, ut is, qui contrarium asserat, illud liquidissimè, & ita probare debeat, quemadmodum in jurisdictionalibus, Ecclesiasticis, ac Beneficialibus, etiam cum in possessorio versamur, de Jure necessum reputatur. *Knichen de jure Superiorit. cap. 5.*

Hoc-

Hocque Libertatis jure, gaudent similiter & illa bona, quæ quocunq; legitimo titulo, Monasterium Albenſe, à Domini Fundatoris ſucceſſoribus, Vaſallis, Miniſterialibus, mancipiis, &c. poſtea acquiſivit, hoc eſt, ſi quæ in territorio Eberſteinenſi, oder vnder deß Herzn Fundatoris *Vormãſſigkeit* / ſita inveniuntur. ut ſub litterà (l) habetur.

(f) Ex hiſce patet, Monasterium *Herrenalb* / minimè in territorio Wirtenbergico ſitum eſſe: quod vel inſpectio ocularis, etiam hodie edocere poteſt. Ac cum inſuper à Wirtenbergensibus non fuerit fundatum, vel dotatum; & itidem ex inſtituto Ordinis Ciſterciensis, præſumptâ fruatur libertate. Exinde ſequitur; illud omninò liberum ac minimè Wirtenbergicæ ſuperioritati ſubjectum eſſe. Nec item in præjudicium Imperii eidem ſubjici potuiſſe.

(g) (h) Fidelis, ſumitur hîc pro Vaſallo, & quod hodie Feudum, in antiquis litteris ſemper Feodium vocatur: quali *Vogehumb. Befold. in tract. de natura populor. f. 142.*

(i) Concambium, priſci Germani pro permutatione ſumebant. *Lindenbrog. verb. Cambiare.* Unde adhuc hodiè, *Ze nige ſo mit Pferdeen handeln / vnad ſolche vertauſchen / Koſſtãmb* / nominantur.

(k) Mancipia, & proprii homines, ſunt *Leibtagne Leuth*; qui in antiquis litteris, ſpecialiter *arme Leuth* indigitantur, eos autem à ſeruis *Gentilium*, diuerſam habuiſſe rationem, exinde apparet, quod illi aliquid proprium habuerunt, ut vel ex hoc loco apparet, ubi iis permittitur aliquid eccleſiæ donare.

(m) Aded ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus in hocce Monasterio, nec Advocatiam, vel aliud ſimile jus ullo modo reſervavit Fundator hîc; ut etiam protectionem aliis, Sedi nempè Apoſtolica, Sedi Romana, & Eccleſiæ Spirenſi commiſerit.

Fidelis, Feodũ

Concambium

Proprii homines Eccleſiæ donare poſſũt

